

S İ R K Ü L E R : 2 0 2 4 / 1 0

26.01.2024

ENFLASYON DÜZELTMESİNDE HANGİ TOPLULAŞTIRILMIŞ YÖNTEM AVANTAJLI?

Bilindiği üzere 31.12.2023 tarihli bilançolardan başlamak üzere enflasyon düzeltmesi yapılacak. Stokların düzeltilmesinde gerçek yöntem ile mi yoksa toplulaştırılmış yöntemlerden birisiyle mi (basit ortalama, stok devir hızı ve hareketli ortalama) devam edileceğinin belirlenmesi ödenecek vergi tutarını azaltabileceği veya erteleyebileceği için çok önemlidir. Yazımızın 1. bölümünde bu yöntemler teknik olarak açıklandıktan sonra, 2. ve 3. bölümünde tercih edilecek yöntem ve sebepleri açıklanmıştır.

1. STOK DEĞERLEME YÖNTEMLERİ:

1.a- GERÇEK YÖNTEM

Dönem sonunda bilançoda yer alan stokların gerçek giriş tarihlerinin baz alınarak enflasyon düzeltme katsayısının belirlenmesi gerektiğini ifade eden yöntemdir.

1.b- TOPLULAŞTIRILMIŞ YÖNTEMLER

Gerçek yönteme ilaveten basit ortalama, stok devir hızı ve hareketli ağırlıklı ortalama yöntemi olmak üzere üç adet toplulaştırılmış yöntem bulunmakta olup, mükellefler her bir stok kalemi itibariyle istediği yöntemi kullanabilir. Yıllar itibariyle kullanılacak toplulaştırılmış yöntemler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir. 2023 yılında uygulanan yöntemin 2024 yılında uygulanma zorunluluğu yoktur. Ancak 2024 yılından itibaren seçilen toplulaştırılmış yöntemden 3 yıl dönülemez.

2023	2024 ve sonrası
Basit Ortalama Yöntemi	Basit Ortalama Yöntemi
Stok Devir Hızı Yöntemi	Hareketli Ağırlıklı Ortalama Yöntemi

1.b.1- BASİT ORTALAMA YÖNTEMİ

Aşağıdaki formüle göre hesaplanmakta olup, son endeksin; kendisi ve önceki çeyrek sonu ortalamasına bölünmesidir. Yani **bir nevi 45 günlük ortalama endeks almaktadır.**

Dönem ortalama düzeltme katsayısı	Bilançonun ait olduğu aya ait Yi-ÜFE

	(Bilançonun ait olduğu aya ait Yi-ÜFE+Bir önceki geçici dönem sonu Yi-ÜFE)/2

31.12.2023 için katsayı aşağıdaki gibi bulunacak olup, **yaklaşık %3 bir artışı ifade eder**

$$2915,02/(2915,02 + 2749,98) / 2 = \mathbf{1,02913}$$

2024 yılı 1. Çeyrek için ise 2024 Mart endeksine göre aynı hesaplama yapılacaktır.

1.b.2- STOK DEVİR HIZI YÖNTEMİ

Stok devir hızı yöntemine göre hesaplanan stokta kalma süresi baz alınır. Stok devir hızı yıllık ortalama satılan malın maliyetinin, yıllık ortalama stoka bölünmesiyle bulunur.

Örneğin: 2023 yılı SMM tutarı 30 Milyon TL, dönem başı stoku 5 Milyon TL, dönem sonu stoku 6 Milyon TL olması halinde; stok devir hızı $30/(6+5)/2=5,45$ 'dir. Bu durumda ortalama stokta kalma süresi $365/5,45= 67$ gündür.

Bu yöntemde stokların 67 gün önceden geldiği varsayılır. 31.12.2023 itibariyle 67 gün öncesi Ekim ayına denk geldiği için Ekim ayının katsayısı kullanılacak olup, aşağıda hesaplandığı gibi **yaklaşık %4 bir artışa isabet etmektedir.**

$$\text{Aralık 2023 Yi-ÜFE/ Ekim 2023 Yi-ÜFE} = 2915,02/2803,29 = \mathbf{1,03986}$$

Bununla birlikte stokta kalma süresi 61 günden düşük olması halinde, stokların Kasım ayından geldiği varsayılacak ve formülün payda kısmında Kasım ayı endeksi kullanılacaktır. Bu durumda katsayı **yaklaşık %1 bir artışa isabet etmektedir.**

$$\text{Aralık 2023 Yi-ÜFE/ Ekim 2023 Yi-ÜFE} = 2915,02/2882,04 = \mathbf{1,01144}$$

1.b.3- HAREKETLİ AĞIRLIKLİ ORTALAMA YÖNTEMİ

Bu yöntemde katsayı, dönem başı stok dahil girişlerin düzeltilmiş değeri, düzeltilmemiş değerine bölünerek bulunur. Hareketli ağırlıklı ortalama yöntemi 2024 yılından itibaren uygulanacağı için, henüz açıklanmamış olan 2024 yılı Ocak, Şubat ve Mart ayı endeksleri aylık %1,5 artış varsayılarak belirlenmiştir. Hem stok giriş çıkışı hem de 2024 yılı endeksleri **varsayımsal** olarak hesaplanan bu yöntemde katsayı **yaklaşık %3,2** olarak hesaplanmıştır.

Dönem ortalama düzeltme katsayısı	=	Enflasyon Düzeltilmiş Dönem Başı Stoğun İlgili Dönemin Sonuna Taşınmış Değeri + Dönem İçi Alış ve Giderlerin Düzeltmeye Tabi Tutulmuş Değerleri
		-----
		Dönem Başı Stok + Dönem İçi Alış ve Giderler

	Dönem Başı	Giriş	Çıkış	Dönem Sonu	Endeks	Giriş*Mart Endeks /Endeks	Düzeltilmiş
2023 Aralık				50.000.000	2915,02	50.000.000*(Mart/Aralık)	52.283.919
2024 Ocak	50.000.000	12.000.000	6.000.000	56.000.000	2958,75	12.000.000*(Mart/Ocak)	12.362.700
2024 Şubat	56.000.000	16.000.000	9.000.000	63.000.000	3003,13	16.000.000*(Mart/Şubat)	16.240.000
2024 Mart	63.000.000	11.000.000	14.000.000	60.000.000	3048,17	11.000.000*(Mart/Mart)	11.000.000
Toplam		39.000.000					91.886.619
Katsayı (91/89)		89.000.000					1,03243

2. SEÇECEĞİMİZ YÖNTEMİ NEYE GÖRE BELİRLEYECEĞİZ?

Bu kararı 2023 ve 2024 yılları için farklı şekilde ele almamız gerekir. Zira **2023** enflasyon düzeltmesi gelir tablosuna girmeden **vergisiz** yapılacaktır. Ama **2024** ve sonraki dönemde oluşan enflasyon düzeltme farkları gelir tablosuna girerek **vergiye tabi** olmaktadır.

Stoklar için 31.12.2023 yılında yapacağımız **değer artışı yani enflasyon farkı** hesabı **maliyet** olarak **addolunacaktır**. Örneğin 2023 yılında 100.000 TL'ye alınan ve 31.12.2023 tarihinde enflasyon düzeltmesi nedeniyle değeri 140.000 TL'ye çıkan bir stokun, 2024 yılında 200.000 TL'ye satılması halinde, kâr 60.000 TL'ye düşecektir. Ödenecek kurumlar vergisi de bu karın %25'i oranında azalacaktır. Bu nedenle **2023 yılı düzeltmesinde** enflasyon farkını daha yüksek belirleyen, yani **katsayısı yüksek olan yöntem tercih edilmelidir**.

2024 yılı ve sonrası için ise önce aktif kalemlere ait enflasyon farkları karşılığında gelir etkisi oluşturmakta, sonra satış sırasında maliyet artışı kaynaklı gider etkisi oluşturmaktadır. Yani ilk başta gelir, satışta ise aynı tutarda gider etkisi oluşturmaktadır. Dolayısıyla birkaç ay için geçici olarak Hazinesinin finansmanı olarak düşünülebilir. Bu nedenle **2024 ve sonrasına ilişkin düzeltmede**, enflasyon farkını daha düşük belirleyen yani **katsayısı düşük olan yöntem tercih edilmelidir**.

Özetle; 2023 yılı için yüksek, 2024 ve sonrası için düşük katsayı tercih edilmelidir.

3. HANGİ YÖNTEMİ SEÇMELİYİZ?

Yukarıdaki hesaplamalarımızda **2023 yılı için** basit ortalama katsayısı %3 iken, stok devir hızı katsayısı Kasım ayından gelen stoklar için %1, Ekim ayından gelen stoklar için %4, önceki aylardan gelen stoklar için ise daha yüksektir. Yani **stok devir hızı 61 günden yüksek olan stoklar için** katsayı basit ortalamadan yüksek olur ve **2023 düzeltmesinde stok devir hızı yöntemi seçilmelidir**. **Stok devir hızı 61 günden düşük olan stoklar için** ise basit ortalama katsayısı yüksek olur ve **2023 düzeltmesinde basit ortalama yöntemi seçilmelidir**.

2024 ve sonrası için ise düşük katsayı tercih edilecektir. Basit ortalama yöntemi 45 günlük ortalamaya isabet ettiği için, stoklarını gerçekte daha hızlı çeviren şirketler, karşılaştırma için gerçek ve hareketli ortalama yöntemi katsayısını da hesaplayabilir. **Yani stokta kalma süreleri 45 günden kısa olabilecek müstesna işletmeler hariç olmak üzere, 2024 ve sonrası için basit ortalama yöntemi kullanılabilir.**

Saygılarımızla.